



Medlem af Inatsisartut Anders Olsen
-/ HER

Besvarelse af § 37 spørgsmål 2025/175 om Naalakkersuisuts holdning til ulighed mellem kommunerne samt udvikling i antal unge og uddannede

Brevdato: 02-01-2026
Sagsnr. 2025 - 18332
Akt id. 25838060

Hermed fremsendes besvarelse af nedenstående spørgsmål.

Naalakkersuisut skal indledningsvis fremhæve, at spørgsmålet om ulighed mellem kommunerne er behandlet direkte i Aftale om finansloven for 2026. Her anerkendes det, at både selvstyret og kommunerne står over for et stigende demografisk og økonomisk pres, som påvirker deres mulighed for at levere velfærd på lige vilkår på tværs af landet. Aftalen understreger, at det ikke er en holdbar løsning at "skubbe problemerne" mellem forvaltningsniveauerne, men at der er behov for at se kritisk på indretningen af den samlede offentlige sektor med udgangspunkt i et helhedsorienteret perspektiv.

I finanslovsaftalen er parterne derfor enige om, at der er behov for et strukturelt eftersyn af kommunernes rolle, opgaveløsning og økonomiske rammer. Dette arbejde er allerede igangsat gennem strukturudvalget, som skal fremlægge anbefalinger til en reform af den kommunale struktur. Heri indgår også en vurdering af forskelle i kommunernes økonomi, udgiftspres og muligheder for at løse kerneopgaver til gavn for borgerne.

Det er endvidere præciseret i aftalen, at en kommende kommunalreform også skal indebære en revurdering af den økonomiske udligning mellem kommunerne for at sikre "mere lige vilkår". Det betyder, at Naalakkersuisut sammen med kommunerne vil arbejde systematisk med at identificere og afhjælpe strukturelle forskelle, så udligningsordningen i højere grad afspejler både demografiske forskydninger og forskelle i udgiftspres.

Spm. 1) Efter at have set tallene i spørgsmål 2025/157, mener Naalakkersuisut (regeringen) så fortsat, at uligheden mellem kommunerne reelt ikke eksisterer?
Naalakkersuisut har i besvarelsen af ovennævnte spørgsmål ikke tilkendegivet, at der ikke findes nogen ulighed mellem kommunerne. Spørgsmål 2025/157 redegør for, at der netop er forskelle mellem kommunerne med hensyn til demografi og skatteindtægter. Den kommunale udligningsordning har derfor til hensigt at imødegå forskelle i demografi. Se *spørgsmål 2025/157* for detaljer om den kommunale udligningsordning.

Spm. 2) Hvad mener Naalakkersuisut om, at Kommune Kujalleq har 76 % flere borgere over 65 år end Kommuneqarfik Sermersooq, når man ser på befolkningens sammensætning?

Det er ikke helt korrekt at sige, at Kommune Kujalleq har 76 pct. flere borgere over 65 år end Kommuneqarfik Sermersooq. Derimod er det korrekt, at andelen af personer over 65 år er 76 pct. højere i Kommune Kujalleq end i Kommuneqarfik Sermersooq.

P. O. Box 1037
3900 Nuuk
Tel. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 63 50
E-mail: oed@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

I Kommuneqarfik Sermersooq er 7,5 pct. af befolkningen over 65 år. I Kommune Kujalleq er 13,2 pct. af befolkningen over 65 år. Andelen af personer over 65 år er således 5,7 procentpoint højere, svarende til 76 pct., *jf. tabel 1*.

Tabel 1
Andel af befolkningen over 65 år fordelt på kommuner, 2025

	Befolkning, total	Befolkning, over 65 år	Andel over 65 år, i pct.
Kommune Kujalleq	6.110	809	13,2
Kommune Qeqertalik	5.969	697	11,7
Qeqqata Kommunia	9.179	986	10,7
Avannaata Kommunia	10.989	1.003	9,1
Kommuneqarfik Sermersooq	24.229	1.827	7,5
Hele landet	56.542	5.324	9,4

Anm.: Tabellen opgør andel og antal borgere over 65 år, opgjort som 66-99-årige, i hver kommune pr. 1. januar 2025. Kommunerne er rangeret efter højeste andel borgere over 65 år.

Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

Da borgere over 65 år typisk har et højere forbrug af kommunale ydelser samt en lavere arbejdsmarkedstilknytning, bør kommunerne kompenseres, hvis de har en højere andel borgere uden for den arbejdsdygtige alder. Den kommunale udligningsordning er dels indrettet til at omfordele i overensstemmelse med dette hensyn, og dels ift. at tage højde for at antallet af indbyggere generelt har betydning for det kommunale udgiftspres.

Spm. 3) Finder Naalakkersuisut det ikke bekymrende, at kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq om få år risikerer ikke længere at være beboet af unge og uddannede mennesker?

Det er en vigtig prioritet for Naalakkersuisut, at der er gode muligheder for unge i alle vores kommuner. Besvarelsen på spørgsmål 4 og 5 nedenfor uddyber dette. Imidlertid er der nogle forhold, der gælder for alle samfund. For det første har borgere ret til at bosætte sig, hvor de vil. For det andet er urbanisering et globalt fænomen, der også påvirker os her i Landet. Dette er bl.a. uddybet i Landsplanredegørelsen fra 2017; "Det nødvendige samarbejde", og i rapporten "Hvor vil du gerne bo? - Undersøgelse af hvad der kan få folk til at blive boende, hvor man bor, eller at flytte" fra september 2024.

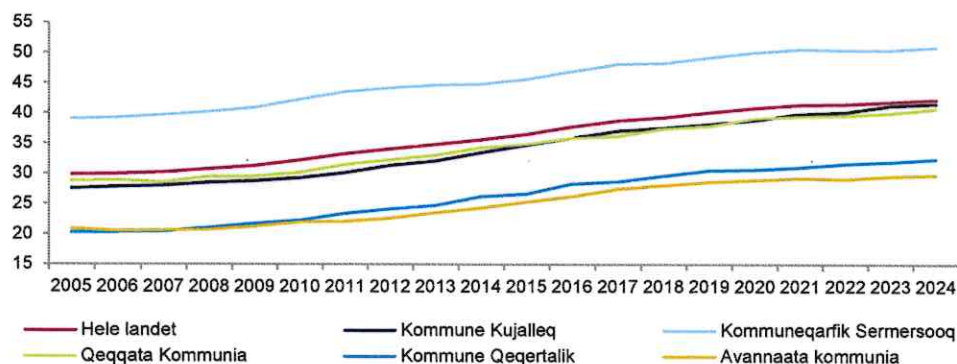
Det er korrekt, at befolkningsudviklingen forventeligt vil medføre, at der i fremtiden vil være færre unge her i landet. Det er ligeledes korrekt, at der er en højere andel af unge og uddannede i Kommuneqarfik Sermersooq end i øvrige kommuner. Heraf kan man dog ikke uden videre konkludere, at der om få år ikke længere vil være unge og uddannede mennesker i kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq.

Der har været en markant stigning i andel uddannede i alle vores kommuner set over de seneste 20 år, *jf. figur 1*.

Figur 1

Udviklingen i andelen af personer med en højere uddannelse end folkeskole på tværs af kommuner, 2005-2024

Andel borgere med højere uddannelse end folkeskole, i pct.



Anm.: Figuren opgør 16-74-årige, der har en højere uddannelse end folkeskole, som andel ud af alle 16-74-årige på tværs af kommunerne. Højere uddannelse end folkeskole inkluderer følgende: Gymnasial uddannelse, Erhvervsuddannelse, Kort videregående uddannelse, Bacheloruddannelse, Professionsbacheloruddannelse, Kandidatuddannelse, Phd. og forskeruddannelse.

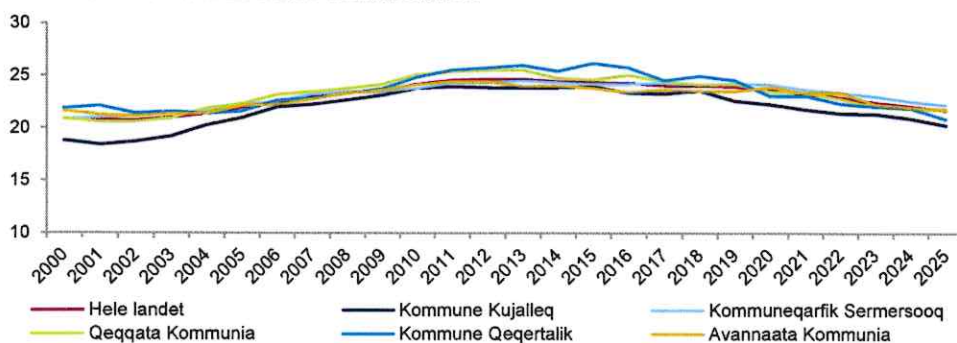
Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

Der er en niveauforskel i andel unge (15-30-årige) på tværs af kommunerne. Der er flest unge i Kommuneqarfik Sermersooq (22,2 pct.) og færrest i Kommune Kujalleq (20,3 pct.) i 2025. Fra omkring 2018 og frem er der et fald i andelen af unge i alle kommuner. Faldet er større i kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq, men ikke markant større, og udviklingen giver ikke anledning til at forvente, at nogle kommuner vil være uden unge inden for de kommende år, jf. figur 2.

Figur 2

Udviklingen i andelen af unge (15-30-årige) på tværs af kommuner, 2000-2025

15-30-årige som andel af alle borgere i kommunen, i pct.



Anm.: Tabellen opgør antal 15-30-årige som andel ud af alle borgere på tværs af kommunerne.

Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

Spm. 4) Hvordan vil Naalakkersuisut sikre, at kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq også fremover kan være steder, hvor unge og uddannede fortsat ønsker at bo?

For det første er det naturligvis relevant, at det er reel adgang til uddannelsesinstitutioner for unge i hele landet. Efter folkeskolen er der blandt andet uddannelsesmuligheder så som GUX i Sisimiut, Aasiaat og Qaqortoq, KTI (Teknikimik Ilinniarfik) og Kalaallisuuliornermik Ilinniarfik i Sisimiut, Campus Kujalleq med TNI og turismeuddannelser, Levnedsmiddelskolen i Narsaq samt Socialpædagogisk Seminarium i Ilulissat. Der pågår undersøgelser vedrørende etablering af uddannelses tiltag andre steder i landet.

For det andet fremgår det af koalitionsaftalen, at det er en prioritet at styrke landets internetforbindelser med henblik på at forbedre mulighederne for at tage en uddannelse via fjernundervisning og blive boende lokalt. Bostedsstørrelsen har betydning for, hvor specialiseret arbejdskraft, der efterspørges. Bedre digital infrastruktur understøtter fjernarbejde, så højtuddannede kan bosætte sig i mindre byer og stadig varetage specialiserede stillinger, også hvor Bostedsstørrelsen begrænser den lokale efterspørgsel.

Spm. 5) Hvordan vil Naalakkersuisut sikre, at også kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq kan bidrage til den økonomiske udvikling?

Udvikling af turismesektoren og råstofområdet har potentiale til at kunne øge den økonomiske aktivitet i kommunerne uden for Kommuneqarfik Sermersooq. Det er velkendt, at Naalakkersuisut arbejder for at disse områder bliver en endnu større del af landets fremtidige økonomi.

Koalitionsaftalen rummer ligeledes flere initiativer, der kan styrke væksten uden for Kommuneqarfik Sermersooq. Det omfatter bl.a. målet om at revidere servicekontrakter, som skal understøtte billigere og mere fleksibel personbefordring i hele landet. Det omfatter også udarbejdelsen og implementeringen af en samlet national plan for havne og lufthavne, der tager højde for både turisme og lokale behov, herunder etableringen af lufthavnene i Tasiilaq og Iltoqqortoormiit. Naalakkersuisut har også igangsat arbejdet for at klarlægge tiltag, som kan øge forædlingsgraden i fiskeriet med målet om højere indtjening pr. fisk og mere lokal værdiskabelse frem for eksport af ubearbejdede produkter.

Der er herudover indgået en rammeaftale, som bl.a. lægger op til yderligere anlæg af infrastruktur flere steder i landet, hvilket også vil understøtte vækst uden for Kommuneqarfik Sermersooq.

Ovenstående er alene et udpluk af initiativer, som Naalakkersuisut står bag ift. at understøtte kommunerne. Det er særligt initiativer, som fokuserer på at skabe mere muligheder og rammevilkår for, at kommunerne i høj grad også selv kan udvikle sig i netop den retning, som de finder mest værdifuld for borgerne.

Med venlig hilsen



Múte B. Egede